

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . . 6 „
Negyed évre . . . 3 „
Egy szám ára 20 fill.

»«

Hirdetések

és nyilvántartási közlemények
jutányosan közöltenek.

VÉGVIDÉK

Politikai hetilap.

Szerkesztőség

kiadóhivatal

Gromon-utca 2. sz. a.

Wittigschlager K. czégnél

»«

Közlemények, előfizetési és
hirdetési díjak, úgy a lap
szétküldésére vonatkozó
panaszok a kiadóhivatalba
küldendők.

Megjelenik:

minden vasárnap reggel.

Felelős szerkesztő:

Feymann Gyula

ügyvéd.

Hirdetések

Wittigschlager K. könyvkereskedésében is felvételnek
Gromon-utca 2. szám.

Gazdasági ismétlő iskolák.

Bárhogy erőlködünk, bárhány tárnát is nyissunk, melyekből az országnak, édes hazánknak bevételi forrásait szaporítjuk, hogy nemzetgazdaságilag nyugoti szomszédjaink mögött ne maradjunk: mégis csak az östermelés képezi legjelentékenyebb jövedelmünket.

Félteve kell tehát őriznünk az anyaföld kincseit mindig, de bizonyosan addig, míg helyettesítéséről megizmosodott ipar és kereskedelem nem gondoskodik. S minden mozzanatot, mely gazdaságunk fejlődésére befolyással lehet, éber figyelemmel kell kísérnünk; keresni, kutatni kell eszközöket és módokat, melyekkel a földben szunnyadó életerőt fölélesztve termőképességét növelhessük. Ezt a fontos és nemzetgazdaságtunkra ennyire kiható munkát azonban csak tanult és jártas gazda végezheti, s épp ezért szükséges hogy gazdáink sőt gazdasági munkásaink is elég értelmesek legyenek.

A földmives iskolák és egyéb gazdasági szakiskolák azonban egymaguk nemcsak hogy nem képesek a megkívántató számú gazdákat nevelni, de az ott kiképzett gazdák nem is arra valók — a tapasztalat mutatja, — hogy a gazdaság alsóbb rendű munkáit maguk végezzék, hanem feladatuk a munkát helyesen vezetni. Kezdték belátni, hogy nem elegendő, ha csak a munkát vezető szakférfi ért a gazdasághoz, hanem, hogy egy eddig kellően nem méltatott kincs rejlenék abban, ha a földmivelő nép maga is értené a modern, okszerű gazdálkodás minden csinyját-binját; s ha arra egyelőre ugyan gondolni sem lehet, hogy magasabb gazdasági, de legalább gyakorlati ismereteket sajátítsa el.

A munkás földmivelő nép millióinak szükséges gazdasági ismeretek terjesztésére létesítette néhány éve a közoktatási kormány a gazdasági ismétlő iskolákat.

Nagy és fontos feladat megoldása vár a jövőben ezen iskolákra, nemcsak azért, mivel földmivelő népünknek egész gazdálkodási rendszerét vannak hivatva üdvösen átalakítani, hanem mivel annak eddigi gondolkodását is meg fogják változtatni. Eleni népoktatásunkat már rég kellett volna ily módon betetőzni, mert hiába Magyarország ma még tulnyomóan földmivelő ország és jólétének főforrása az anyaföldben rejlik, mely bennünket nemcsak táplál, hanem az anyai szent vérrel áztatott hantok lelkesítenek is bennünket. Ugy vagyunk vele, mint a mithosi Auteus, ki minél többször és közelebb érintkezett az anyafölddel, annál erősebb lett ő és aczélosak izmai. Szóval föld és nép összeforrott, mink akár Velence a világereskedelemmel; csak hogy nem mi vetünk aranyat a föld tengerébe, hanem ő a föld ad nekünk évenként tegernyi aranyat, azért tiszteljük ezt a jó anyát, hogy hosszú életűek legyünk a földön. Mindezek dacára eddig azt a nézetet vallottuk, hogy a nép gyermekeit is meg kell ugyan ismertetni a műveltség elemeivel, azonban tekintet nélkül minden egyéb célra; pedig az ily irányú nevelés a gyakorlati életben nem hozza meg a várt gyümölcsöt, hanem elégtelenséget szül. Míg ha bizonyos szakszerűséggel jövőbeli hivatására előkészítjük, annyira beleéli magát és úgy összeforr vele, hogy figyelme nem is tévelyeg más felé, hanem iparkodik hivatásának minél tökéletesebben megfelelni.

A kenyeret adó földet munkáló nép szakszerű nevelését célozzák a gazdasági

ismétlő iskolák. Hogy ezen iskolák hatása minél eredményesebb legyen, a kormány az eddigi tapasztalatok alapján rendelet útján egységes szervezetet adott ezeknek az ismétlő iskoláknak.

Hogy mennyire általánosították a közoktatási és földmivelési miniszterek ezeket az iskolákat, kitűnik abból a rendelkezésből, hogy gazdasági ismétlő iskolákat minden oly község köteles állítani, mely többnyire földmivelőkből áll és legalább negyven ismétlő iskolás gyermeke van. De a kormány legmodernebb rendelkezése (mely egyszermind tanubizonyoságot tesz arról, mennyire becsüli a női munkát a gazdaságban) az: hogy a községek, ha legalább ötven ismétlő iskolás leánygyermekük van, ezeknek külön gazdasági iskolát kell szervezni.

A gazdasági ismétlő iskolák száma tehát nagyon meg fog szaporodni. Ez okos és közhasznú intézmény életbe léptetésével a kitűzött nemes cél könnyen elérhető. A magyar földmivelő népet kellően ki lehet oktatni, gazdasági ismereteit tetemesen lehet gyarapítani s ennek hasznát nem kizárólag a nép, az állam látja, de érezni fogja maga a föld is, mely szakértelem nélküli, felületes gazdálkodás mellett sohasem teszi azokat a szolgálatokat, miket tőle elvárhatunk.

A kormány nagyjelentőségű intézkedése hozzásegíteni fogja a földmivelő népet a fejlettebb gazdasági ismeretek megszerzéséhez, a gazdasági haladás és fejlődés gyakorlati módszerének elsajátításához, miknek támogatásával — a föld korrekten művelése, céltudatos kiaknázása révén egy jobb és derűsebb jövő szilárd alapját vetik meg.

Ily nagy számú de kellő körültekintéssel vezetett gazdasági iskola rövidesen egy egész nemzedéket juttat széleskörű nagy értékű gazdasági ismeretekhez, miknek segítségével az amugy is komoly, dolgozó és földjét szerető földmivelő népre szebb napok viradnának, gazdasági műveltsége és szakértelme mellett dús kincscsé válhat a magyar termőföld, mihez annyi kemény, verejtékes munka, nehéz tépő gond és csak parányi öröm fűzi.

Az új intézmény üdvös hatását ma már egész terjedelmében előre látni nem lehet. Talán a gazdasági iskolák megoldják részben azt az égető, nagy és állandóan felszínre levő kérdést, mely legjobbjainknak is nagy gondot okoz: a kivándorlási ügyet; talán a nép szellemének művelése a föld nagymérvű megtermékenyítésére vezet és ennek folytatásként a legnagyobb és legsötétebb szociális kérdések mindenféle és fajta erőszakoskodások, bonyodalmas és szerencsétlen törvények és meddő anketkezések helyett a gyakorlati megoldás nyugodt révébe jutnak.

Teljes elismeréssel kell adoznunk az illetékes tényezőknek közhasznú intézkedéseikért, melyek ha tapintatosan és céltudatosan hajtva végre, feltétlenül üdvös hatással lesznek a földmivelő népre és egész közgazdaságunkra.

Sok ily életbevágó, okos újításra volna szüksége hazánknak.

100 éves jubileum.

Antalfalva okt. 19-én.

Szép és lélekemelő ünnepélyt tartott Antalfalva községe 100 éves fennállása megünneplésére. Már 18-án kora reggel zászló díszet öltött a község. Este fényes kivilágítás volt és zeneszó mellett indult a lakosság ki az érkező vonat elébe, mely magas vendégeit, a pancsovai kerület szeretett országgyűlési képviselőjét báró Dániel Ernőt és fiait báró Dániel Tibor országgyűlési képviselőt és br. Dániel E. hozta.

A pályaudvaron, hol ezernyi nép tolongott, a magas vendéget Paulinyi Sámuel ág. ev. lelkész üdvözölte magas röptű szónoklattal. Báró Dániel éljenzéssel fogadott szívélyes köszönő szavai elhangzása után bemutatkoztak a hatóságok fejei. Élénk zeneszó mellett indultak meg a vendégek óriási néptömeget kísérve a paplakhoz. A katonai zenekar község háza elé vonult hól szépen előadott zeneszámaival meguyította az ünnepélyt. Onnan a katonazene kíséretében a lakosság lobogó fátylakkal indult szeretett képviselőjének üdvözlésére. Az ezernyi néptömeg harsogó éljenzése csillapultával Springel Ádám községi közgyám intézett meleg üdvözlő beszédet a képviselőhöz megköszönve a község iránti érdeklődését. Majd Paulinyi S. lelkész méltatta az ünnepély jelentőségét és Antalfalva történetének rövid vázlatát, mire Dániel Ernő báró magyar nyelven megköszönve a szives ovációzt szívből kívánja, hogy ezen 100 év csak egy láncszeme legyen azon évszázadoknak melyeket Antalfalva a jövőben éljen. A község előhaladását s boldogulását szívből kívánja. A felhangzott dörgő éljenzés folytonos ismétlése között indult a zenekar kísérelve lakosságtól a járás köztisztviselői és szeretetben álló közigazgatási feje, Lowieser Imre főszolgabíró lakása elé. A szerenát befejeztével a község csendes lett másnapig.

Vasárnap 19-én a korai reggeli órákban hatalmas mozsárlövészek s élénk katonai zene ébresztette fel a lakosságot ünnepre.

Reggel 9 órakor kezdődött a hála adó isteni tisztelet az ág. ev. templomban. Nyolcz lelkész segédlete mellett folyt le a magasztos isteni tisztelet, melyet gyönyörű énekek, s Paulinyi S. lelkész által ez ünnepélyre irt háláadó szoltár lélekemelő szavai zártak be. Kolényi József istvánvölgyi ág. ev. lelkész tót nyelven méltatta az ünnepet majd pedig Kisis Kálmán aradaczi lelkész magyar nyelven intézett szöveget a néphez, melyben a közös háza szeretetére s egyetértésre intette őket mert a jövőben ez képezi a haladás s boldogulás eszközt.

Az isteni tisztelet végével a község magas vendégei kísérelve a hatóságok képviselőitől és a lakosság ezreitől a fellobogozott község házába vonult, hol a képviselő testület díszgyűlést tartott.

Az elnöklő főszolgabíró, mint a megye törvényhatóságának képviselője is melegen üdvözölte a magas vendégeket valamint a képviselőtestületet ezen örömtűnnap alkalmából. A díszgyűlés kegyeltes hálával emlékezett meg azok érdemeiről, kik a község felvirágoztatásán közreműködtek. Egyben elhatározta, hogy ezen ünnepélyes alkalmából üdvözlő táviratot küld a miniszterelnöknek és a megye alispánjának. Ezután az elnöklő főszolgabíró lelkes s buzditó szavak kíséretében berekesztette a díszgyűlést.

A képviselőtestületi díszgyűlésről a meghívott vendégek Paulinyi S. lelkész vendégszerető házába gyűltek össze, hol lukulusi ebéd várta őket. A háziasszony előkelő szeretetreméltosága és mindenre kiterjedő figyelme mindenkit elragadott. A legnagyobb nyinczet is kielégítő kítűnő ebéd által is még fokozott hangulat közben a szebbnél szebb és szelleges felköszöntök hangzottak el. Lowieser I. főszolgabíró a királyra mondott lelkes áldomással nyitotta meg a pohárköszöntők sorrendjét.

A házigazda, Paulinyi S. a töle megszokott ékesszólással báró Dániel Ernőre üritette poharát, ki következőben válaszolt. „Visszonzásul a szives szavakra, kijelenti, hogy örömmel jött a mai magasztos ünnepre midőn Antalfalva 100 éves fennállását ünnepli. Hasonlít azon vándorhoz, ki midőn fáradtsággal a kítűzött célt elérte, vissza pillant a azon nehézségekre, melyek útjába estek mig nyugvó pontot talált. A mai nap is egy nyugvó pont Antalfalva történetében, s most visszapillant multira s azon nehézségekre, midőn e község alapítói ide letelepedtek ezen akkor pusztá, kietlen helyre, hogy maguknak új otthonot teremtsenek. Egy ház után a másik keletkezett s a kietlen helyből nemsokára mozgalmas helység lett. Sok küzdelem árán lett azzá, de azért tekintünk ma vissza ezen nehézségekre, hogy a jövőben belőle tanuságot merítsünk. Azon egyetértést, mely az itt letelepedett lakosság között létezett a papok tartották fen az evangelium, a vallás szent szavaival. A jelenlévő lelkészek, különösen Paulinyi S. örökölte őseinek ezen erényét s hiszi s kívánja, hogy ő, az ő üdvös aposztolokodásával a 2ik, a boldogabb évszázad munkájában a község javára minél sikeresebben és minél tovább működjen.

Bohus K. ág. ev. lelkész a vendégképpen jelenlévő megyei tb. főjegyzőre üritette poharát.

Báró Dániel Tibor a háziasszonyra emeli poharát, kiemelve annak valóban páratlan körültekintő s figyelmes fáradhatatlan buzgalmát.

Láng Géza Antalfalva jegyzőjére emeli poharát, ki a mai ünnepek rendezésében a legnagyobb érdemekkel bír. Szerénységével a legutolsók között akar lenni, de szorgalma, ügybizalma az első közé helyezi őt. Midőn Antalfalva ilyen emberrel rendelkezik, bátran nézhet egy boldogabb 100 év elébe.

Majd felolvasták a nagy számmal érkezett üdvözlő leveleket és táviratokat.

Este fényes bankett zárta be a szépen sikerült ünnepélyt, melynek emléke kitörölhetlen nyomokat hagy a község történetében és jelenvoltak emlékeztében.

Pancsova 1903. évi költségvetése.

A város jövő évi költségvetése, mely tulajdonképp öt részre oszlik, a napokban jelent meg meglehetősen tekintélyes füzetben.

A számvevőség és tanács által indítványozott összegek közt egy a kiadásoknál mint a bevételeknél alig 1—2 ezer korona a különbség. Míg ugyanis a számvevőség a háztartási alap szükségletét 504.527 koronával praliminálja és erre 339.655 korona bevételt és 166.000 korona pótdóval fedezendő deficitet mutat ki, addig a tanács a kiadásokat 502.427 koronában irányozza elő s erre 345.415 korona bevételt és 158.000 korona pótdószükségletet talál.

A két javaslat látszólagos lényegtelen különbsége dacára a tanácsi javaslat néhány százalékos kevesebb pótdó kivetését találja szükségesnek, mert a városi földek bérbeadása után majdnem 5000 koronával több hasznóbérelt számít.

Ha azonban figyelembe vesszük, hogy az 1903. évben majdnem 300 holddal kevesebb föld adható bérbé mint az idén és ha tekintetbe vesszük, hogy a gazdasági viszonyok nem a legbiztosabbak, akkor realitásabbnak tetszik a számvevőségi javaslat, mint a kiadásokat apasztó és bevételek fokozó tanácsi javaslat.

A költségvetés főbb tételei szerint a következők.

a) A háztartási alap.

Kiadások:	
Szabályrendeletileg megállapított állandó illetmények	69.210—
Közigazgatási dologi kiadások	49.504-67
Közzgazdasági kiadások	23.710—
Adók, egyenértékek és járulékok	20.150 96
Közbiztonsági kiadások	49.689—
Közegészségügyi kiadások	5200—
Közművelődési kiadások	33.520—
Segélyezések	14.652 80
Városi kölcsön-tartozások törlesztésére, valamint különféle és rendkívüli kiadások	231.352-96
Rendkívüli egyszer és mindenkor kiadások	5.437—
Főösszeg	502.427-39
Bevételek:	
Pénztári maradvány az év kezdetén	18.058 60
Községi földek után	102 850—
Városi jövedelmek után	47.700—
A kivetésből	170.917-67
Különféle és rendkívüli biztos bevételek	163.888-86
Főösszeg	503.415-13

Kövezési alap szükséglete 47396 korona mely a bevételek által fedezve van.

A szegényalap kiadásai 14330 koronát igényel, melynek fedezésére a házi pénztár 11260 kor. ad.

A temespartépitési alap bevételei 50530 koronával vannak előirányozva, mely összegből a 30390 kor. 20 fill. szükséglet fedezése után 20 199 kor. 80 fill. mint felesleg tőkésítetik.

A nyugdíjalap 9800 korona kiadásai fedezésére az alap jövedelme és a város házipénztárából adandó 4550 kor. hozzájárulás, illetve előleg szolgál.

Az összes alapok kiadási szükséglete 1903. évre . . . . . **K. 724.483-39**

H I R E K.

— **A trónörökös Pancsován.** Ferencz Ferdinánd trónörökös hetfőn reggel a magyar folyami és tengerhajózási társaság „Tisza Kálmán” gőzösnén érkezett Zimonyból városunkba. A hajó állomáson Lestyánszky J. főkapitány és dr. Gyertyánffy Jenő főszolgabíró várakoztak a teljes inkognitó utazó kir. herczegre, kit Zsiros Imre árvaszéki ülnök, ő fensége vadászati felügyelője fogadott. Hét óra után a trónörökös a szolgálattelvő kamarásával, báró Rumerskirch Károlyval kocsira ült és a társaságtól kísérelve kihajtott a t.almási nádasba, hol igen kedvező időjárás mellett d. u. 4 óráig vadászott. Terítékre került 7 róka egy erdei és hét mocsárszalonna és két vadkacsa. Hetfőn este fél hétkor a Weiszszálloda kistermében ebédelt, melyen a trónörökösön kívül Zákó Milán főispán, Lestyánszky János főkapitány, dr. Gyertyánffy Jenő főszolgabíró, Zsiros Imre árvaszéki ülnök és Rumerskirch báró vettek részt. — Kedden reggel hat órakor indult a főherczeg ismét az almási határba és délutáni 1 óráig vadászott ezuttal kedvezőbb eredménnyel, a mennyiben 16 rókát és 7 vadkacsát lőtt. Mindkét napon a szabadban dejeuner volt, melyen a főnt nevezett urak is résztvettek. Ő fensége kedden d. u. 2 órakor utazott el külön hajón Zimonyba, honnan a keleti express vonattal Bécsbe ment.

— **Személyi hír.** Petheő János kir. tanácsos temesvári posta és távirata főigazgató a múlt héten több napig városunkban tartózkodott. Hivatalos teendői mellett több látogatást is tett.

— **Eljegyzés.** Hemberger Bálint bornagykereskedő Verseczről eljegyezte Konkoly Hildgard kisasszonyt Konkoly Samu tekintélyes kereskedő és birtokos szeretetre méltó leányát.

— **Kongresszusra utazott.** Dr. Gonda Mór törvényszéki orvos tegnap Budapestre utazott, hogy az elmeorvosok országos kongresszusán részt vegyen.

— **A mi vasutunk ügyében** csütörtökön ismét ülés volt a városházán Kádár Gyula kereskedelmi miniszteri műszaki tanácsos elnöke alatt. Részt vettek a pancsova—petrovozzeloi vasutársaság képviselőin kívül Vékey államvasuti felügyelő, Kúchler főmérnök, a szegedi üzletvezetőség képviselője és Munk osztálymérnök. „Függő ügyeket” tárgyalt a bizottság így szól a szükzavú értesítés. Igazán kíváncsiak vagyunk, hogy ennek a néhány kilométernyi vasutnak „függő” ügyei, többek közt a Temespart állomásépület valamint pályaudvar nagyon is szükséges kibővítése mikor nyernek már megoldást. Valóban jó szolgálatot tenne valaki, ki ennek a vasutnak roppant nagy titkolódással intézett ügyeit a város közgyűlésén egyszer szóvá tenné, hogy az adófizető polgárság is tudja meg valahára, hogy 2 millió befektetése mint kezeltetik.

— **Tanítók gyűlése.** A pancsovai, alibunári és antalfalvai járáskra kiterjedő pancsovai tanítói flokület november 7-én tartja őszi gyűlését Pancsován a városháza nagytermében. A napirend főpontjai: elnöki jelentés, alelnök választása és tanügyi értekezések. A gyűlést megelőzőleg — mely d. e. 10 órakor kezdődik — a belvárosi áll. el. iskolában választmányi ülés tartatik.

— **Lesz gazdasági ismétlő iskolánk.** A gazdasági ismétlő iskolának városunkban leendő megnyitása imár biztosra vehető. A közgyűlés által még tavall kiküldött külön bizottság a napokban ülésezett s határozta, hogy az iskola felállításához szükséges 20 hold föld és az épületek emelésére és a felszereléshez 20.000 korona megadását a közgyűlésnek ajánlani fogja. Az iskolával kapcsolatosan mintagazdaság berendezése is van tervbe véve. Ezenkívül mezőgazdasági téli tanfolyam rendezését is kéri a minisztertől.

— **Városi közgyűlés.** A város törvényhatósági bizottsága október 31-én rendes közgyűlést tart. A tárgysorozatra tüzendő ügyek előkészítésére meg egyre tartanak a bizottsági ülések. A tárgysorozatra mindenestre kitézetnek a polgármesteri jelentés, a virilisták névjegyzékének bemutatása, az 1903. évi költségvetés és a gazdasági ismétlő iskola felállítása.

— **Pénzügyminiszteri rendelet.** A pénzügyminiszter rendelettel bocsátott ki a törvényhatóságokhoz, melyben meghagyja, hogy kereskedésekben és szatocsboltokban csakis égetett szeszesitalok poharazása és utczára való kimérése engedhető meg és csakis ilyenek tarthatók nyílt edényekben. Bort, sört, szeszt és szeszből készült közönséges páliukat üzleti helyiségekben nyílt edényekben tartani nem szabad.

— **Eltűnt.** Rácizts Zsiva 30 éves felsővárosi földműves a múlt szombaton, okt. 18-án este részegen hazajött és a nélkül hogy feleségének valamit szólt volna ismét el is ment és azóta nyoma veszett. Hozzávaltozói attól félnek, hogy öngyilkos lett, mert ismételtlen mondta, hogy a Dunába ugrik. Most a hatóság körözti.

— **Nagy kor.** A múlt héten halt meg a város legöregebb asszonya, a 103 éves Antonyev Jéca. A ritka kort elért asszony élte utolsó napjait foglalatosskódott a ház körül.

— **Megnyitott ovoda.** A belvárosi áll. ovoda, mely 14 napig zárva volt, a szükséges fertőtlenítés eszközzése után szerdán ismét megnyílik.

— **Razzia.** A rendőrség a múlt csütörtökön éjjel razziaát tartott, s ez alkalommal 44 foglalkozás nélküli egyént fogott össze. Ezek közül 15 kiutasított, 13 pedig el lett toloncolva. A többiek munkába álltak.

— **Bicskázó korcsmahős.** Szeferkin, mint levelezőnk írja — a múlt héten véres korcsmai verekedés színhelye volt. A falu réme Ajnov, recte Vasziljev Milojko, egy züllött, iszákos és verekedő természetű alak betevd a falu egyik korcsmájába s rövidesen összeszolalkozott Sulya Mita pásttorral, ki egy társasággal csendesen idogált. Egyik szó a másikat követte, miközben Ajnov hetykén oda veti, hogy vele nem mer senki kikötni, mire Sulya Mita bátorságát bizonyítandó pásttorbotjával olyat talált Ajnov koponyájára suhintani, hogy azon rögtön tátongó folytonosági hiány keletkezett. Ajnov ijedtséget szinelve az udvarra menekült és az ajtó mellett lesbe állva az utána jövő Sulyának a többiek szemeláttára felvágta a hasát, hogy belei azonnal kifordultak. A megszuirt Sulya, daczára dr. Székely Sándor rögtöni orvosi segélyének iszonyu kínok közt néhány óra múlva belehalt sérülésébe. A rettegett Ajnovot a csendőrség letartoztatta és a pancsovai vizsgáló bírónak szolgáltatotta át.

— **Czipők papirosból.** A vargákra rossz idők járnak. Egy élelmes, amerikai kitalálta a módját annak, hogyan lehet papirosból jó és tartos czipőket készíteni. A papiros-ipar bámulatos tökéletességét bizonyítja ez az új találmány. A papiros-czipőket egyáltalán nem lehet megkülönböztetni a bőrből készültéktől, tartósságuk is csak olyan, mint ezeké. E mellett meg van az a nagy előnyük, hogy sokkal könnyebbek, jobban simulnak a lábhoz. A tyukszemek, ha a papiros czipők hordása általánossa lesz, teljesen el fognak tűnni az emberiség lábairól. Sokkal vékonyabbak is lévén a bőrczipőknél, a lábat egy-két számmal kisebbnek is mutatják. Ez a körülmény valószínűleg legjobban fog hozzájárulni a papiros-czipők elterjedéséhez.

— **Hol van Komárom?** Egy előkelő kereskedésbe beállított a napokban valami idegen. Előkelő külsejű aranyláncos ur. A boltban sok volt a dolog, az üzlet tulajdonosa, a czégtő maga sietett a jöve-

vény elé, a kit a közös hadsereg nyelvén köszöntött:

— Habe die Ehre! Mit wass kann ich dienen?
Az idegen meghökken, csodálkozva nézett a kereskedőre:

— Ejjnye kérem, nem adhatna egy pillanatra egy térképet nekem? Magyarország mappáját, ha lenne szives.

A térkép a következő pillanatban odaterült szépen a polczra a különös idegen elé, aki az akombakomos papirost érdeklődve fürkészgette:

— Ez Magyarország térképe volna?

— Hogyne, felelt a kereskedő.

— Érdekes, nem találok Komáromot.

A czég ura kész udvariassággal mutatott rá a mappán a dunaparti városra. Az idegen pedig összeapta kezét:

— No hát ez igazán csodálatos! Komárom itt van Magyarország szívében s én bejövök egy boltba ahol németül köszöntenek, Ajánlom magamat!

— **Ingyen díszmű ajándék.** Aki e czímet elolvassa, akaratlanul is Amerikára, a képtelenségek hazájára gondol. Pedig ezuttal sokkal közelebbről, Budapestről kél szárnyra e hír. A PESTI NAPLO Magyarországnak a legrégibb, pártoktól és klikkektől teljesen független, szabadelvű és szókimondó napilapja lepi meg vele karácsonyra alvasóit, ajándékkal adván — teljesen ingyen — a gyönyörű kötésű, remek illusztrációkkal díszített Zichy Mihály Album-ot. E valóban értékes és nagy irodalmi becses bíró művet — mely az Athenaeum kiadásában megjelent és 90 koronába kerül — a Pesti Napló új kvárt kiadásában karácsonyi ajándékkal megkapja a Pesti Napló minden állandó előfizetője. És megkapják díjtalanul azok az új előfizetők is, akik egész éven át fél, negyedév vagy havonként, de megszakítás nélkül fizetnek elő a Pesti Napló-ra.

— Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferencz József keserűvíz** valamennyi hasonló vizet, tartós hashajto hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjük határozottan Ferencz József keserűvizet.

Különös elégtétel.

E czím alatt jelent meg a „Nemzeti Iskola” f. é. 42. számában egy közlemény, mely Stadách Gyula és Steiner Péter volt tor. almási tanítók elleni eljárást olybá tünteti fel, mintha ellenük a jog, törvény és igazság lábbal tiprásával, Tor. Almás község képviselőtestülete, valamint a közbevetett fellebbezések folytán, az illetékes hatóságok is méltatlanul és igazságtalanul jártak volna el.

Akkor, a mikor a magyar nemzet az egész világot bámulatra ejtő gygasi harcát látva alkotmányért, szabadságért és nemzeti léteért, a nagy események Torontál-Almás községet sem hagyták érintetlenül. Az ellenséges nemzetiségű, volt határőrvidéki községek közé beekelve, teljes tudatában állás-foglalásának következményeivel a magyar nemzet iránti szeretetében és hűségében mindvégig kitartott; vér- és vagyoni áldozatot hozott a szorongatott hazáoltárán.

Midőn 1899-ben az aradi vértanúk kivégzésének 50 éves évfordulója napján, szerte az országban kegyeletes gyászünnepek tartattak, e községnek, bár nyelvében német, de érzéseiben hű magyar polgárai keblében élénk vágy ébredt, hogy kegyeletüknek ök is kifejezést adjanak. Ekkor történt, hogy az egyszerű földműves polgárok által megpendített eszmét a község előljárássága a magáévá tette, s a rendező gyászünnepeknek jobb sikert biztosítandó, lelkes átiratban felkérte az akkori tantestületet, hogy az iskola növendékeivel az ünnepélyből vegye ki részét, a Hymnus- és Szózat-nak a növendékekkel való eléneklésével emelje az ünnepély fényét.

A községi előljárásságnak ezen átiratát tárgyalta a tantestület 1899. évi szeptember hó 29-én. Mint az iskolának akkor volt igazgató-tanítója, élénken támogattam az előljárásság kívánságát, de legjobb igyekezetemet tönkre tette azon terrorizmus, melyet különösen Steiner Péter és a vele egy húrton pendülő Stadách Gyula kifejtett. Nem a kegyeletes ünnepély aktusa lebegett ezen tisztelt kartársaim szeméi előtt, hanem a személyes bosszúvágy kielégítése. Fonderkodtak ellenem, hajba kaptak a községi előljárássággal s különösen a község jegyzőjével s miután azt hitték, hogy az eszme töle indult ki s az ünnepély megtartása az ő óhaja, ennek sikerét feltétlenül meg akarták akadályozni, s tudom azt, — hogy a község kívánságának teljesítése főleg az ő hozzájárulásuktól függ — lévén ök a felsőbb osztályok tanítói — minden lehető indokot felhoztak arra nézve, hogy a tantestület elutasító választ adjon. Sajnos és szegyenkezve kell bevallanom, hogy törekedésük részben sikerült, a mennyiben a tantestület többi tagjai nem lévén azon helyzetben — mint az alsóbb osztályok tanítói, — hogy a vezető szerepet magukra vállalják, kénytelen-kellelen elfogadták azon érvelésüket, hogy az idő rövidsége miatt a kívánt hazafias dalokat az iskola tanulóit az ünnepélyen el nem énekelhetik. A tantestület eme határozata szülte tehát azon felháborodást, melynek a község képviselőtestülete 1899. év október hó 8-án tartott ülésében kifejezést adott akkor, a midőn az előzményeket ismerve a közleményben is idézett kitéltet használta: „Feltételezhető, hogy a felsőbb osztályok tanítói rossz akaratból az ünnepélyt megghiúsítani akarták”. Senki sem kételkedett tehát Stadách Gyula és Steiner Péter hazafiságában, de igen is jogosan kételkedtek a jó akaratukban, mert hisz csakis ezen

múlt, hogy sem ők, sem osztályaik tanulói az ünnepélyen tevőlegesen részt nem vettek. Szenvedőlegesen ott voltak ugyan, mert a tantestületnek pótlólag hozott ama határozata alól, mely szerint az iskola tanulóival, osztálytanítóik vezetésével az ünnepélyen megjelenni tartozik, ki nem bújhattak.

Ily módon követtek el ők tehát mindent, hogy az ünnepély jól ne sikerüljön. Hisz gáncs és gúny volt minden szavuk, melylyel a megtartott ünnepély lefolyásáról nyilatkoztak. Murgu Ilona az V. és VI. leányosztály vezetőjéről, mert az én kérelmemre — nehogy az a szegény érje az iskolát, hogy idáig község tanulói énekeljenek az ünnepélyen — elnevelte tanulóival a Hymnust és Szózatot, tiszteletlenül nyilatkoztak; az éneket megbotránkozató nyavogásnak, cziuczogásnak minősítették, a leánykák által elszavalt alkalmi kötetmények mikénti elmondását neveltség tárgyává iparkodtak tenni, pedig a közvélemény egész más megítélésről tanuskodik. A hallgatóság az énekeket valóságos áhítattal hallgatta meg, a szavaló leánykák pedig a járás főszolgabírája nemcsak hogy megdicsérte, de meg is jutalmazta. Ez pedig abszolút nem volt e két úr fáradozásának gyümölcse, s így nem vindikálhatják maguknak azt sem, mintha ők csak egy mákszemnyivel is hozzájárultak volna az ünnepély sikeréhez.

A mi ama érvelést illeti, hogy az iskola növendékei azon időben még teljesen együtt nem voltak, minden alapot nélkülül; mert a tanév már szeptember hó első felében kezdetét vette, a rendes tanítás zavartalanul folyt, s így semmi sem állott útjában annak, hogy Stadách Gyula, mint az V-VI. fiúosztály vezetője, legalább a Hymnust — a magyar nép ezen fenséges imáját — és a Szózatot is be ne taníthatta volna még akkor is, ha e dalokról a tanítványoknak halvány sejtelmük sem lett volna; a mely feltevés kizártnak kell hogy tekintessék, ha tudjuk azt, hogy a múlt tanévben is ő volt ezen osztály vezetője és így az V-ik osztályból a VI-ikba átlépett tanulóknak e dalokat okvetlenül tudniuk kellett. Beigazolást nyert ezen állításunk azon körülmény által is, hogy a pancsovai állami iskolák úgy egyes tanítói, valamint egy egész tantestülete is, — kik ez ügyben megkérdetve — odanyilatkoztak, hogy a község kérelme, számba véve a még rendelkezésre álló időt, feltétlenül teljesítendő volt. De eltekintve mindettől, én azon nézetem vagyok s azt hiszem, velem együtt az egész tanítóság is egyetért, a midőn azt mondom: hogy oly ünnepélyekhez való felkéréseket, melyeknek célja a haza elhunyt hőseiről való kegyeletos megemlékezés, a hazafias érzés ápolása, a nemzeti nagyság dicsőítése, bárhonnan jöjjenek is azok, vissza nem utasítandók, sőt ellenkezőleg, az iskolának minden oly alkalmat, mely anyagot nyújt a fogékony, zsenge lélekben a hazafias érzés gyarapítására, készséggel meg kell ragadnia. Vessenek tehát az urak magukra, ha ez nem egészen így történt.

Az említett közleményben annak íróját „alkalmi magyarok”-nak nevez bennünket almásiakat. Már bocsánatot kérek, a ki ezt meri állítani a község akár akkori, akár mostani intézőiről és lakóiról, arról csak azt mondhatom: „Uram, bocsáss meg neki, mert nem tudja, hogy mit cselekszik.” Kérem önöket, tisztelt kartársak, lehet-e csak feltételezni is azt, hogy egy község lakói, holmi feltűnési viselkedéssel óhajtanának gyászünnepélyt rendezni, közgyűlést tartani s azon elhatározni, hogy az 1848-49-iki nagy események emlékének megőrzésére 40.000 koronába kerülő közsegházat akar építeni s azt díszes emléktáblával óhajta ellátni, melyen kőbe vésett szózat hirdesse az utódoknak, elődeik hű ragaszkodását a magyar állam függetlenségéhez és alkotmányához? Azt hiszem, ehhez bővebb kommentár nem szükséges, megczáfolja a tett a ránk zúdított igazságtalan vádat.

A mi a két tanító áthelyezését illeti, csak az a megjegyzésem, hogy kutassanak emlékeikben jobban, tán rájönnek annak igazi okára is és be fogják látni, hogy nem ép az október 6-iki ünnepély vonta ezt maga után.

E felvilágosítás megadásával tartoztam magamnak, a velem működött s még mindig itt helyt működő volt kartársaimnak, de főként községemnek is. Az eset további megítélését ezek után egész nyugodtan a nyilvánosságra bízom.

Tor.-Almás 1902. évi október 25-én.

A volt s most is itt működő kartársaim nevében:

KHOLL JÓZSEF,
nyug. igazgató-tanító

Különlék.

— A dohányzás előnye. A szegény nikotinra már annyi sok rosszat mondtak, valóságos és hamisat, hogy csak méltányos, ha a dohányzás előnyeit is felsoroljuk. Mert ilyenek is vannak. Tapasztalati tény például, hogy azok, akik sokat dohányoznak csaknem sohasem szenvednek a fogfájástól. Ez a körülmény abban leli magyarázatát, hogy a dohányfüst a szájban lévő baktériumokat megöli. A szájüregben ugyanis rendkívül nagy számban található mindenféle baktériumok, melyek a nyálban különösen jó tenyész talajt találnak. Így megvizsgálták egy ember szájában lévő nyálkát dohányzás előtt és után

és azt találták, hogy a baktériumoknak több mint kétharmadrésze elhullt a dohányfüsttől. Ha a dohányfüstöt friss kulturákon vezetjük keresztül, azokat teljesen megsemmisíti.

— A reklám. A hírlapkiadók lapja utolsó számában érdekes tanulmányt ismert, mely egy angol folyóiratban jelent meg. A címe: A XX. század művészete. Azt fejtegeti benne a cikk írója, hogy a múlt század az iparé volt, a bontakozó új század karaktere pedig az üzlet. A merkantilizmus hovatovább mindent átalakít: a poézisünk, politikánk, művészetünk, sőt még a vallás is üzleti karaktert nyer; ambícióink a gazdagodás, a vagyonyűjtés. A mérhetetlen verseny fejlesztette ki azt, ami a múlt században még kezdetleges volt, de az új században művészi tökéletességre törekszik: a hirdetés. A hirdetés — ez lesz a XX. század művészete. És ennek a művészetnek máris vannak nagyjai, láugeszü művészei, akik ötlettel, tudással és emberismerettel kötik össze a reklámot. Nálunk még igen kezdetleges a reklám; ott tartunk még, hogy a kereskedők röstellik hirdetni portékájukat. Valami érthetetlen, semmiképen meg nem magyarázható tartózkodás vehető észre nálunk a reklám, a hirdetés terén. Pedig még nálunk is, ahol minden fiatal és kisméretű példakkal lehet bizonyítani, hogy a tervszerű, következetes hirdetés, bármennyi pénzbe kerül is, igen busás kamattal fizet.

— Mikor a nagy ur vizsgázik. A vizsgálobizottság előtt nagyon előkelő, ősi család sarja ül. A feltett kérdésekre csak nagyon gyéren és tökéletlenül hangzanak a feleletek. Feltették neki az a kérdést is, milyen jogi ügylet az, melyet a vonattal köt, mikor feladja a podgyázat továbbításra. A jelölt hallgat. A tanár jóakarát akarja bebizonyítani és segít a vizsgázónak. „Hát csak feadta ön már a podgyázást a vonaton; mit kap olyankor a pénztárnál? Előkelő orrhagyon felel erre a jelölt: „Nem, ezt még sohasem tettem. A podgyászomról mindig az inasom gondoskodik.” — „Jobban tette volna akkor, ha ide is az inasát küldi, bizonyosan ezt is jobban elvégezte volna” — felelte a vizsgáló tanár és a jelölt sorsa ezzel meg volt pecsételve.

— Miért házasodott meg ön? Ezt a kérdést intézte nő olvasóihoz egy amerikai újság. Számos válasz érkezett be, amelyek közül néhány jellemző feleletet reprodukálunk itt arra a kissé különösen hangzó kérdésre, hogy: miért házasodott meg ön?

Ezen a kérdésen már tizenegy év óta gondolkodom.

Mert Szarah azt mondta nekem, hogy öt más férfi tett neki házassági ajánlatot.

Mert az apa úgy vélekedett, hogy nyolcz esztendői udvarlás éppen elég volt arra, hogy most már elvegyem a leányt.

Ez ugyanaz a kérdés, amelyet a barátaim is állandóan kérdeznek tőlem.

Mert több pénzem volt, mint amennyi kellett, most pedig több kell, mint amennyi van.

Mert a társnőre vágytam az ellenkező nemből. Azóta megbizonyosodtam felőle, hogy a nőm csakugyan ellenkező.

Miért házasodtam meg? Mert ez volt a végzetem. Mert akkoriban egy leszakadt gomb nagyon fölzigatott.

— Ok és okozat. Egy amerikai újság minden elhalálozás mellé oda teszi az orvos nevét s a rovat fölé e szavakat jegyzi: *cause and effect*, a ami annyit jelent, mint: ok és okozat.

— A világ mindon részéből. Nyugat-Ausztrália aranymezői a legnagyobbak a világon. Területük 324.000 négyszög mérföld.

Az Egyesült Államokban 2,531.333-al több a férfiak száma mint a nők.

Angliában a múlt évben 1513 regényt és elbeszélést adtak ki.

New-York város kiadása a lakossághoz arányitva 31 dollár 62 cent fejenként.

Texas állam közel egy millió dollárt költ évente a négerek tanítására.

A nemrég elhunyt szántói bíró nem is álmolta, míg élt, hogy belekerült az egyik legelőkelőbb amerikai angol nyelvi lapha. Megemlékezett róla ugyan is egy nagy angol lap azon a címen, hogy meghalt egy légyecsipéstől.

A legmagasabb ló eddigelé 20 és fél markos volt.

A dél-afrikai angol gyarmatokon csak 800.000 fehér ember lakik.

Egy kanadai ember új téglakészítő gépet talált fel, amely naponta átlag 12000 téglát állít elő s ára csak 500 dollár.

Az amerikai vizekben mintegy 3262 fajta hal él.

Az Egyesült-Államokban 47 írógépkészítő gyár van. A varrógép-gyárak száma 65, évi 21 millió dollár forgalommal.

Közgazdaság.

A takarmányrépa pótlása tökkel.

Mióta az ország egyes részeiben a takarmányrépa-termelés sikerét a répa között elforduló úgynevezett répabogarak annyira kockáztatták, hogy némely helyen számbavehető termésről úgy szólva szó sem lehetett, mindinkább felmerült a kérdés, hogy melyik

növény volna az, melylyel legalább némileg pótolni lehetne a takarmányrépában beállott veszteséget.

Egy olvasónk most azt ajánlja, hogy tegyenek a gazdák kísérletet az úgynevezett takarmánytökkel, a mely tápértékében a répát fölülmulván, felette alkalmas arra, hogy a répabogarak által veszélyeztetett vidékeken a répát pótolja. — Azt mondja olvasónk, hogy igaz ugyan az, miszerint a répát felesztendeig sőt ezen túl is eltehetjük, a tököt ellenben csak 2-3 hónapig, de ez a baj még nem oly jelentékeny, hogy miatta a tök termeléséről egészen lemondjunk, mert a tököt összeaprítva be is vermelhetjük és így módunkban állandóan télen és tavasszal azt felhasználni.

A ki egyszerre nem mer a töknek nagyban természetésébe fogni, az leghelyesebben úgy jár el, ha a kukorica között ritkán tököt is termel. — Ezzel az eljárással azt érik el, hogy annyi takarmányt nyerünk, mint a mennyit egy jobb minőségű répaföldről nyernénk. — Attól nem kell tartani, hogy a tök termelését a kukorica megsínylené, mert hiszen módunkban áll gondosabb művelés, illetve talajelőkészítés és esetleg műtrágyák alkalmazásával a talajra nagyobb igénybevitelét ellensúlyozni. — Szó sincs róla, az ilyen kettős termelési rendszer mellett a kukorica nem adhat teljes termést, vagyis olyat, mint a miót adna akkor, ha egymagában termelnék, de a kukoricában beálló veszteség rekompenzálódik a tök termésében, vagyis a takarmánytök termelése tulajdonképen csak annyiba kerül, mint a mennyi értékkel a tengeri termése kevesbedik.

Mekkora legyen egy gazdaság haszonállat-állománya?

A hazai gazdaságok legtöbbszörben nincsen meg a megfelelő arány a művelés alá vett földek kiterjedése és a tartott haszonállatok között, amennyiben vagy többet, vagy kevesebbet tartanak. — Mindez azért van, mert mellőzik gazdáink az üzemterv összeállításánál a racionális számítást.

A haszonállat-állomány nagyságának helyes megállapítása pedig öletszerűen nem történhet, hanem figyelembe kell venni bizonyos tényeket, így nevezetesen 1) a rendelkezésre álló takarmány mennyiségét s annak értékesíthetőségét 2) a talajra egyenlőben tartása szempontjából szükséges trágya mennyiségét s végül 3) azon körülményt, hogy az állattartásból magából micsoda jövedelemre lehet számítani.

A mi az elsőt illeti, ott különösen a takarmány értékesíthetése az a szempont, a mely mérvadó, vagyis ki kell számítani azt, hogy a haszon marhák minő áron értékesítik a nekik nyújtott szalmas takarmányt s hogy ezen ár arányban áll-e az előállítás költségeivel.

A második tényezőt illetőleg a gazdaság istállótrágya szükséglete veendő figyelembe, de tekintettel mindig az előállítás költségeire, a mi természetesen nem zárja ki azt, hogy az istállótrágya hatásának fokozása céljából műtrágyákat is ne használhatnánk.

S végül a harmadik tényezőt illetőleg számításokat kell tenni az egyes állattartási ágak jövedelmezőségére vonatkozólag, s ha számításainkban azon eredményre jutnánk, hogy az állattartás közvetlen jövedelmet szolgáltat, akkor annak nagysága megállapításával a gazdaságban termelhető és kívülről beszerezhető takarmány által megszabott határig terjeszkehdhetünk. — Ellenben, ahol az állattartás állandó deficitet jarna, ott az állattartást a legkisebb mértékre redukáljuk, s határát az okvetlenül értékesítendő takarmány és a lom mennyiség fogja meg szabni.

A luczernának őszi boronáltatása.

Egyik legértékesebb takarmánynövényünk a luczerna s így magától értetődik, hogy annak művelésénél, illetve ápolásánál minden lehető el kell követni arra nézve, hogy abból a lehető legnagyobb termést érjük el. Ezen törekvés elérésére szolgáló eszköz, s egyúttal a luczernaápolás elmaradhatatlan kelleke: a boronálás, a melyet rendszerint tavasszal a föld kellő megszikkadásakor szoktak eszközölni. De csapadékdús tavasi időjárásnál sokszor megtörténik, hogy a legjobb szándék és az akarat mellett is nem lehet boronálni. Így különösen a kötöttebb minőségű agyagföldeken lágyan nem lehet fogsolni s várva a szikkadást, kap az ember egy hetes esőt, s ha most az idő kissé felmelegedik, a luczerna gyönyörűen kezd hajtani, s mikorra boronálni lehetne, kárt tesz benne a borona. Tavasszal tehát nagyon kell arra vigyázni, s miután éppen a fentemlített körülmény az az ok, a mely miatt a tavasi boronálás sokszor elmarad, meg kell kísérelni az őszi boronálást. Több oly példát hozhatnánk fel e tekintetben, a melyek egyértelműen mind azt bizonyítják, hogy az őszi boronálás, különösen ha egybekötötték a műtrágya-elhíntéssel is, igen jó hatással van a luczernára, mert a téli nedvesség jobban képes behatolni.

Megjegyeztük azonban, hogy a boronálásnál nem lesz elegendő csak egyszer végigmenni a talajon, hanem kétszer-háromszor, sőt többször is.

Összehasonlítva az őszi boronálás hatását a tavasi boronálással, kétségtelen ugyan, hogy az

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószer.

